

Pandemins effekter på Äldreomsorgen

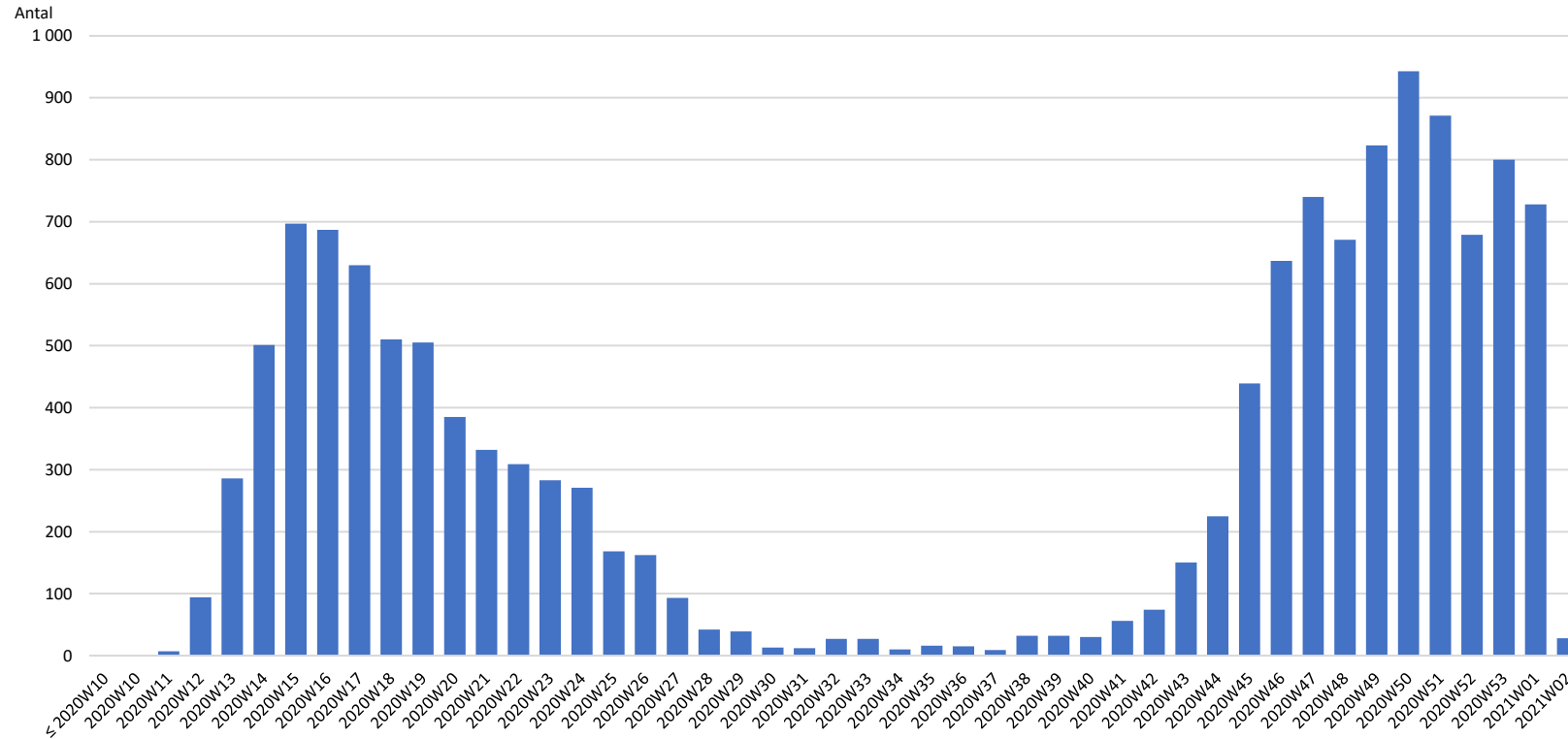
- Marianne Melkersson
  - Geriatriker
  - Föreningen Gott Ledarskap i demensvården
-
- www.gottledarskap.nu

FÖRENINGEN
· GOTT LEDARSKAP ·
I DEMENSVÅRDEN

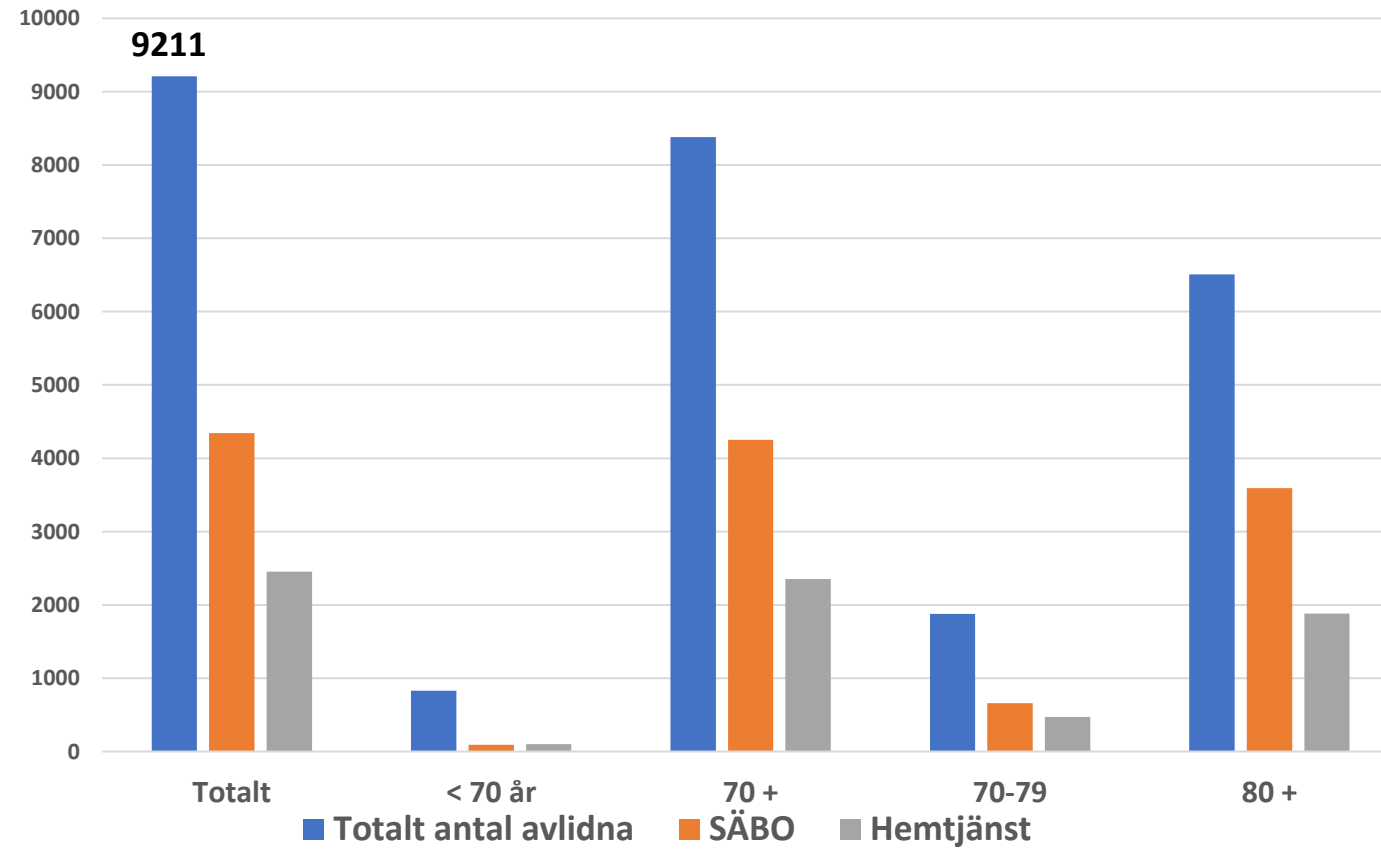
70 år och äldre på särskilt boende, bekräftat smittade med covid-19, per vecka

Bekräftat smittade av covid-19 enligt SmiNet den 11 januari 2021

Källa: registret över insatser enligt socialtjänstlagen till äldre och personer med funktionsnedsättning, Socialstyrelsen samt SmiNet, Folkhälsomyndigheten.

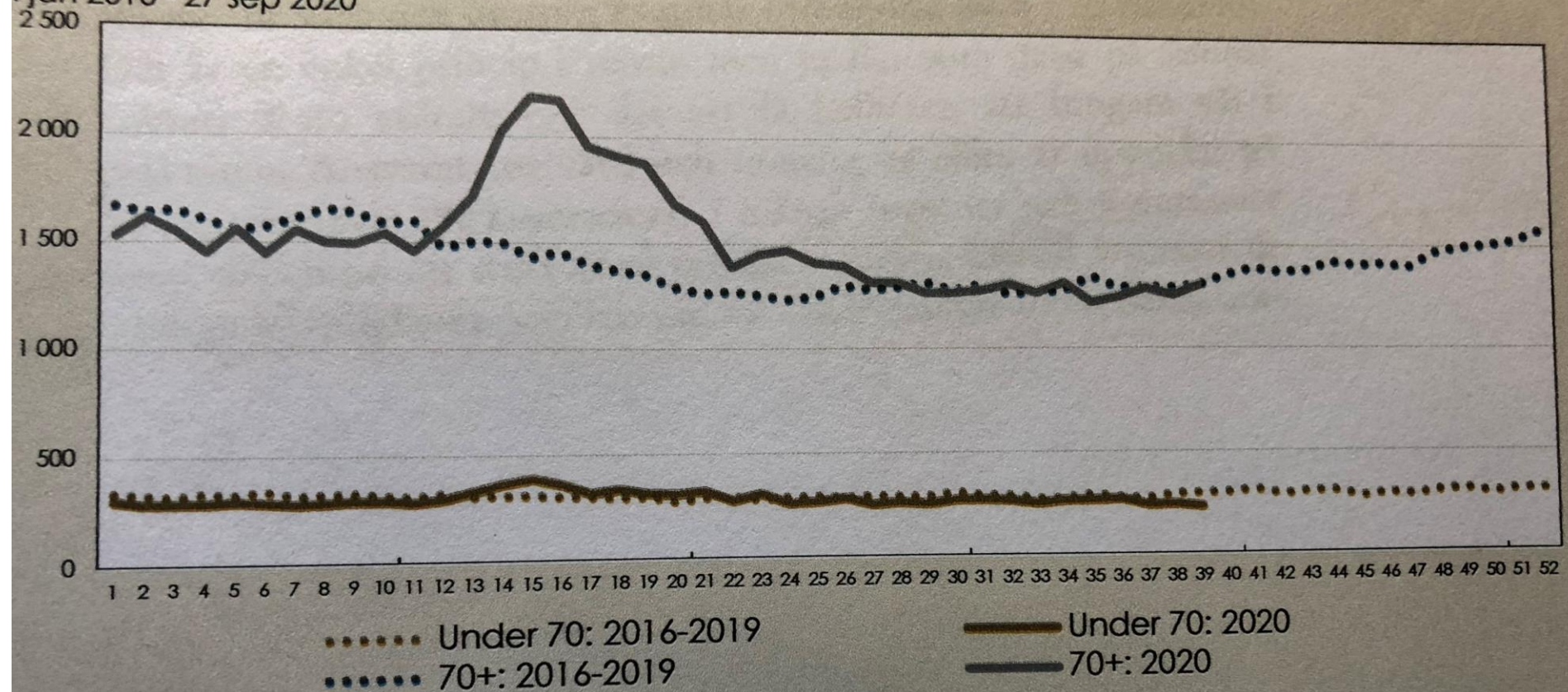
Antal avlidna tom 11 januari 2021

Källa: Socialstyrelsens hemsida

Figur 1 Dödsfall per vecka, bland de under 70 år eller 70 år och äldre

4 jan 2016 - 27 sep 2020

Källa: Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen

Coronakommissionens sammanfattning

Strategin skyddade inte äldre

- En fragmenterad organisation
- Ett behov av högre bemanning
- Ett otillräckligt regelverk
- Hinder för kommunerna att anställa läkare och få tillgång till medicinsk utrustning
- Sena och ibland otillräckliga beslut och åtgärder

Ädelreformen 1992

• LANDSTINGET

- Långvårdens ansvar för sjukhem med totalt c:a 49 000 platser
- Sjukhem med sjuksköterskor, enstaka usk, geriatrisk tillsyn
- Läkartillgång dygnet runt
- All vård på sjukhem utom kirurgiska ingrepp

• KOMMUNEN

- Särskilda boenden SÄBO med ---- 31 000 pl + 3 000 gruppboendestäder
- Egen lägenhet med hyrkontrakt enhetschef, sjuksköterska dagtid
- Allmänläkare på avtal några timmar/vecka
- Akuta medicinska insatser till sjukhus

Ädelreformen fortsättning

- 16 % av psykiatrisk vård hade demensdiagnos 1988
- Geriatriska kliniker började minska - ASIH
- Hemsjukvård för 17%
- Färdigbehandlade patienter
- Successiv överföring gruppbostäder
- Korttidsboenden
- Ålderdomshem avvecklas
- Hemsjukvård med sjuksköterskor, rehab
- Betalning efter 3 dagar

Äldreomsorgen idag

- 1994 efter Ädel bodde 24% av 80+ på SÄBO
- 2019 bara 12 %

- 82 200 bor på SÄBO varav 85+ c:a 45 000
- 70 % har en demensdiagnos
- 192 000 får hemtjänst varav 85+ c:a 94 582
- Biståndshandläggare beslutar enligt lag vilka som får plats
- En Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) är högsta ansvarig för att hälso- och sjukvårdslagen följs i varje kommun

Villkoren i SÄBO

- 8 - 10 boende på varje avdelning, ofta samlade många i större hus
- Särskilda avdelningar för svårt demenssjuka
- En enhetschef kan svara för 30 - 60 medarbetare
- Sjuksköterska 1,2 på 30 boenden dagtid
- Läkare som konsult 4 tim/v
- Ingen utrustning för syrgas

Hur kommer smittan in på SÄBO?

- Personal
- Personer som kommer tillbaka efter vård på sjukhus
- Nyinflyttade boende
- Besökare
- Närstående?

Problem hindra smittspridningen

- Låg testning i början
- Personal kommer till jobbet med/utan symtom
- Många timanställda
- Dåligt med skyddsutrustning – röriga direktiv
- Personal går mellan friska – sjuka
- Demenssjuka har vaga symtom – ökad förvirring
- Svårt samla sjuka på en avdelning (har egen lägenhet)
- Demenssjuka svårt ta instruktioner – kan inte låsas in
- Språksvårigheter

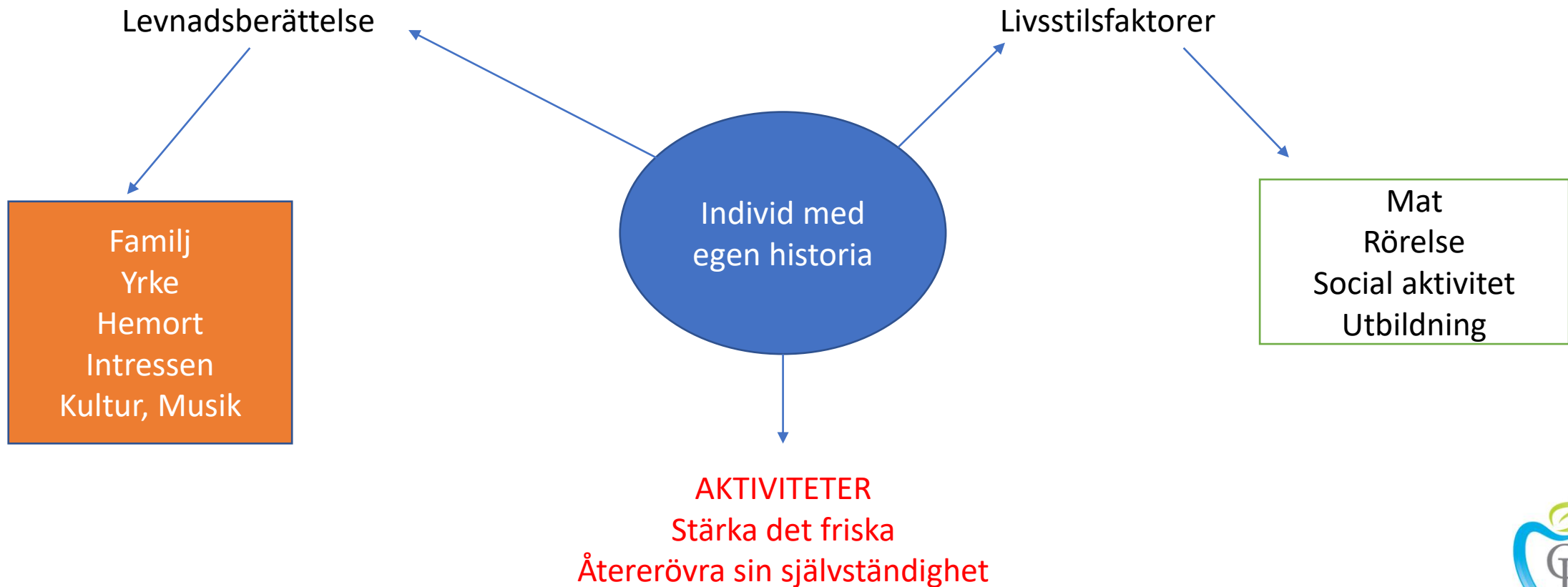

Varför dör så många på SÄBO och i Hemtjänst

- Demenssjukdom och skörhet stark riskfaktor för död vid Covid-19
- Stor omsättning av personal – 1 person träffar 10 -15 personal på SÄBO och inom hemtjänsten kommer 16 olika personer hem under 2v
- Omvårdnad– dålig medvetenhet om skyddsutrustning
- Ledning och organisation – handledning lokalt viktig
- Bristande samordning mellan sjukvård – kommun
- Behandling sämre? Inte sjukhusvård! Inte syrgas! Inte dropp!
- Palliativ vård enligt lokala riktlinjer – ingen läkarbedömning

Personcentrerat arbetssätt

Hemmaboende demenssjuka under pandemin

- Förlorat aktivitetsgrupper- Dagverksamhet
- Gym – Promenader – Musik - Körsång
- Besök av 16 personer under 2v i hemtjänst

Jämförelser i Norden 14 januari

	Antal inv.	Smittade	Antal döda	Döda/100 000
• Sverige	10,23 milj	518 783	10 185	94
• Danmark	5,80 milj	185 836	1 661	27
• Finland	5,52 milj	39 593	616	11
• Norge	5,39 milj	57 736	511	9

Skillnader i organisation/förutsättningar i Norden

- I **Norge** är sjukhemmen organiserade under hälso-och sjukvården med betydligt högre sjukskötersketäthet och läkare och utrustning, flest platser. Började testa tidigt. Mycket tidig total lockdown. Tidiga riktlinjer för sjukhem
- **Danmark** har mest hemtjänst. Bättre utbildning av usk. Mycket testning. Äldreomsorgen högst på alla kommuners prioritering!
- **Finland** flest chefer – tidigt undantagstillstånd
- **Sverige** flest timanställda – usk sämsta arbetsmiljö av alla yrkeskategorier med 20 sjukskrivningsdagar/år och dålig utbildning
Bara Sverige som inte har läkare med i planeringsarbetet för SÄBO vid kris. Soc.styr ingen avd.

Coronakommissionens slutsatser

Strukturella brister

- Fragmenterad organisation – brist på samordning och samverkan
  - Två huvudmän – mångåriga försök till teambildning, särskilt för demenssjd
- Behov av högre bemanning, ökad kompetens, arbetsförhållanden
  - Bättre struktur för ledarna, medicinsk kompetens alla nivåer, språkutbildning
  - Hemtjänstpersonalens schema
- Kommuner bör kunna anställa läkare – bättre kravställare och bättre tillgång från regionen, t.ex. med mobila team
- Tillgång till medicinsk utrustning + kompetens att sköta den

Enskilda beslut och åtgärder

- **Klandervärt** att inte Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen inte tidigare lade mer vikt vid SÄBO Övriga nordiska länder snabbare
  - Statistik över avlidna i **SÄBO 6 maj**
  - Provtagning **29 maj**
- **OBS! 21mars publicerade 14 Geriatriker debattartikel:**
  - Tillsätt en nationell samordnare för 290 kommuner
  - Skarpa riktlinjer – testa personalen
  - Öka personalen tillfälligt
  - Snabbutbilda personal som kan bistå Äldreomsorgen
- Skyddsutrustning saknas och oklara besked - 25 juni klara besked

Läkarbedömningar

- < 10 % fått en läkarbedömning på boendet i 98 boenden enl IVO
- 7 april ger Socialstyrelsen råd att läkarbesök skall undvikas om det kan ske per distans
- Palliativ vård vid akut infektionssjukdom?
- Generell avrådan från sjukhusvård från regioners direktiv
- Dödsplats 85+ från SÄBO på sjukhus 16 %
Hemtjänst 77 %

Regeringens reaktion

- Satsat 7, 4 miljarder på ÄO 2020 - 2021 varav 4 miljarder permanent
- Direktiv till en Äldreomsorgslag
- Utredare: Olivia Wigzell Socialstyrelsens generaldirektör
- Redovisning juni 2022

OECD

***”Pandemin har satt sökljus på en resursmässigt
eftersatt och undervärderad del av samhället”***

